

ELASTIČNOST PONUDE I POTRAŽNJE

Časar, Stela

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:763834>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij *Menadžment*

Stela Časar

ELASTIČNOST PONUDE I POTRAŽNJE

Završni rad

Osijek, 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij *Menadžment*

Stela Časar

ELASTIČNOST PONUDE I POTRAŽNJE

Završni rad

Kolegij: Počela ekonomije

JMBAG: 0010225536

E-mail: casarstela@gmail.com

Mentor: Prof. dr. sc. Boris Crnković

Komentor: Juraj Rašić, mag. oec.

Osijek, 2021.

J. J. Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study *Management*

Stela Časar

ELASTICITY OF SUPPLY AND DEMAND

Final paper

Osijek, 2021.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Stela Časar

JMBAG: 0010225536

OIB: 68486857082

e-mail za kontakt: casarstela@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski studij *Menadžment*

Naslov rada: Elastičnost ponude i potražnje

Mentor/mentorica diplomskog rada: Prof. dr. sc. Boris Crnković

U Osijeku, 4. lipnja 2021. godine

Potpis Časar

Elastičnost ponude i potražnje

Sažetak

Ekonomija je znanstvena disciplina, koja proučava tržište općenito, tržišne odnose te gospodarstvo određene države, a isto tako proučava ponašanje i poslovanje proizvođača te njihovo okruženje, kao i ponašanje kupaca prilikom donošenja odluka o kupnji. Sukladno navedenom, može se reći da su predmet proučavanja ekonomije ponuda i potražnja. Ponuda dobara, odnosno usluga obuhvaća sve proizvođače koji nude svoje proizvode ili usluge na tržištu. S druge strane, potražnja se odnosi na sve kupce koji imaju potrebu i želju za određenim proizvodom, odnosno uslugom. Tržišni cilj je ostvarenje tržišne ravnoteže između ponude i potražnje. Međutim, u normalnoj ekonomiji, tržišne fluktuacije su uobičajene. Zbog toga se može reći da ponuda i potražnja ovise o različitim tržišnim čimbenicima. Drugim riječima, ova dva ekonomska pojma reagiraju na promjene različitih tržišnih varijabli poput cijena, dohotka i slično. Ekonomski fenomen koji podrazumijeva reakciju ponude, odnosno potražnje na promjenu cijena, dohotka ili nekih drugih varijabli naziva se elastičnost. Elastičnost se može mjeriti koeficijentom elastičnosti koji se iskazuje pomoću matematičke jednadžbe. Osim matematičkom jednadžbom, svaka od vrsta elastičnosti može se prikazati i grafičkim putem, odnosno krivuljom. U okviru završnog rada opisat će se detaljno elastičnost ponude i potražnje. Rad će započeti teoretskom analizom pojma elastičnosti, nakon čega će se govoriti o elastičnosti ponude te o njenim osnovnim vrstama, a to su cjenovna i lučna elastičnost, a u okviru cjenovne elastičnosti objasnit će se elastična, jedinično elastična i neelastična ponuda. Nakon elastičnosti ponude, govorit će se o elastičnosti potražnje te o njenim vrstama, a to su cjenovna, odnosno elastična, jedinično elastična i neelastična potražnja te lučna, dohodovna (dohodovno elastična, dohodovno neelastična potražnja i negativna dohodovna elastičnost potražnje) i unakrsna elastičnost potražnje (pozitivna unakrsna elastičnost, savršena unakrsna neelastičnost i negativna unakrsna elastičnost potražnje). Na samom kraju rada objasnit će se povezanost između elastičnosti i ukupnih prihoda.

Ključne riječi: elastičnost, ponuda, potražnja

Elasticity of supply and demand

Economics is a scientific discipline, which studies the market in general, market relations and the economy of a particular country, and also studies the behavior and operations of manufacturers and their environment, as well as the behavior of customers when making purchase decisions. Accordingly, it can be said that the subject of the study of the economy are supply and demand. The supply of goods or services covers all manufacturers that offer their products or services on the market. On the other hand, the demand applies to all customers who have a need and desire for a particular product or service. The market objective is to achieve a market balance between supply and demand. However, in a normal economy, market fluctuations are commonplace. As a result, it can be said that supply and demand depend on different market factors. In other words, these two economic concepts respond to changes in different market variables such as prices, income etc. An economic phenomenon that implies a reaction of supply, i.e. demand to a change in prices, income or some other variables is called elasticity. Elasticity can be measured by the coefficient of elasticity expressed using a mathematical equation. In addition to the mathematical equation, each of the types of elasticity can also be presented graphically or by a curve. The final paper will describe in detail the elasticity of supply and demand. The work will begin with a theoretical analysis of the concept of elasticity, after which the elasticity of the supply and its basic types will be discussed, namely price and arched elasticity, and within the price elasticity will be explained elastic, unit-elastic and inelastic supply. After the elasticity of the supply, there will be talk about the elasticity of demand and its types, namely price, i.e. elastic, unit elastic and inelastic demand and arched, income (elastic, inelastic and negative elastic demand) and cross-elasticity of demand (positive cross-elasticity, perfect cross-inelasticity and negative cross-elasticity of demand). At the very end of the work, the relation between elasticity and total revenue will be explained.

Key words: elasticity, supply, demand

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Metodologija rada.....	2
2.1. Predmet i ciljevi rada	2
2.2. Znanstvene metode	2
2.3. Sadržajni obuhvat rada.....	3
3. Teoretski aspekt elastičnosti	4
4. Elastičnost ponude	6
4.1. Cjenovna elastičnost ponude	7
4.1.1. Elastična ponuda	8
4.1.2. Jedinično elastična ponuda.....	9
4.1.3. Neelastična ponuda	10
4.2. Lučna elastičnost ponude.....	11
5. Elastičnost potražnje	12
5.1. Cjenovna elastičnost potražnje.....	13
5.1.1. Elastična potražnja	14
5.1.2. Jedinično elastična potražnja	16
5.1.3. Neelastična potražnja	17
5.2. Lučna elastičnost potražnje	19
5.3. Dohodovna elastičnost potražnje.....	19
5.3.1. Dohodovno elastična i neelastična potražnja	20
5.3.2. Negativna dohodovna elastičnost potražnje.....	20
5.4. Unakrsna elastičnost potražnje	21
5.4.1. Pozitivna unakrsna elastičnost i savršena unakrsna neelastičnost potražnje	21
5.4.2. Negativna unakrsna elastičnost potražnje	22
6. Povezanost elastičnosti i prihoda.....	23
7. Zaključak.....	25
Literatura	26
Popis slika	27

1. Uvod

Tržište, kao i svi tržišni odnosi su predmet proučavanja ekonomske znanosti, i to još od postojanja trampe, odnosno razmjene robe za robu. Međutim, pojavom novca i novčanih ekvivalenata tržišni odnosi se produbljuju. Osim toga, na razvoj tržišta značajno su utjecali globalizacija te razvoj tehnologije i znanosti općenito. Time su tržište te svi tržišni odnosi postali znatno kompleksniji.

Tržište se, u smislu mikroekonomske analize, može definirati kao mjesto na kojem se susreću ponuda i potražnja dobara, odnosno usluga. Ponuda je skup svih prodavatelja određenog dobra, odnosno usluge, dok suprotno tome, potražnja predstavlja skup svih kupaca koji imaju potrebu i želju za pojedinim dobrom, odnosno uslugom. Oba mikroekonomska alata ovise o mnogobrojnim tržišnim čimbenicima, primjerice ovise o cijeni, dohotku itd. Drugim riječima, tržište i tržišni uvjeti određuju ponašanje ponude i potražnje. Dakle, tržište određuje šta će se, kako i za koga proizvoditi te u kojim količinama. Osim toga, tržište određuje i ravnotežnu cijenu, koja istovremeno zadovoljava, ponudu, s jedne te potražnju, s druge strane, što znači da je tržišni cilj ostvarenje tržišne ravnoteže.

Međutim, u normalnoj ekonomiji, tržišne fluktuacije su zapravo uobičajene. Upravo iz tog razloga nastao je pojam elastičnosti ponude i potražnje. Naime, elastičnost u ekonomskom smislu, objašnjava na koji način reagiraju tržišna ponuda i potražnja, s obzirom na različite tržišne uvjete. Drugim riječima, elastičnost objašnjava ponašanje i reakciju ponude i potražnje s obzirom na promjenu cijena, dohotka itd. U okviru ovog završnog rada usredotočit će se na analizu elastičnosti ponude i potražnje te na njihove vrste.

2. Metodologija rada

U okviru metodologije rada navest će se predmet i ciljevi rada, korištene znanstvene metode te sadržajni obuhvat rada.

2.1. Predmet i ciljevi rada

Predmet završnog rada je teoretska analiza elastičnosti ponude i potražnje, kao i analiza točke ravnoteže koja nastaje presjekom krivulja ponude i potražnje.

Sukladno tome, ciljevi rada su sljedeći:

- analizirati elastičnost ponude,
- analizirati elastičnost potražnje,
- analizirati točku ravnoteže koja nastaje presjekom krivulja ponude i potražnje.

2.2. Znanstvene metode

Znanstvene metode koje će se koristiti unutar ovog završnog rada su sljedeće:

- deduktivna metoda,
- metoda kompilacije,
- deskriptivna metoda,
- metoda analize.

Korištenje deduktivne metode je značajno iz razloga što će se na temelju nje iz općih spoznaja, donijeti pojedinačni zaključci. Metodom kompilacije preuzimat će se iz tuđih izvora podataka, poput knjiga, znanstvenih članaka i internetskih stranica, što će se i citirati, sukladno pravilima o citiranju. Zatim, koristit će se i deskriptivna metoda kojom će se opisivati svi pojmovi i grafički prikazi vezani uz temu završnog rada. Posljednja korištena metoda bit će metoda analize s kojom će se detaljno analizirati svi pojmovi i grafički prikazi.

2.3. Sadržajni obuhvat rada

Završni rad bit će podijeljen na sedam poglavlja, s tim da su prvo i drugo poglavlje namijenjeno uvodu te metodologiji rada, koja obuhvaća predmet i ciljeve rada, znanstvene metode koje će se koristiti, kao i sadržajni obuhvat rada, odnosno sva poglavlja vezana uz temu koja će se obraditi u okviru završnog rada.

Nakon toga slijedi treće poglavlje u kojem će se govoriti o teoretskom aspektu elastičnosti i o tome na šta se zapravo ovaj pojam odnosi u ekonomskom smislu. Nadalje, slijedi četvrto poglavlje koje je namijenjeno elastičnosti ponude i njenim vrstama. Prema tome, u okviru četvrtog poglavlja govorit će se o cjenovnoj elastičnosti ponude koja se dijeli na elastičnu, jedinično elastičnu i neelastičnu ponudu te o lučnoj elastičnosti ponude.

Unutar petog poglavlja objasnit će se elastičnost potražnje, odnosno cjenovna, lučna, dohodovna i unakrsna elastičnost potražnje, dok će se u okviru cjenovne elastičnosti potražnje objasniti elastična, jedinično elastična i neelastična potražnja. U okviru dohodovne elastičnosti potražnje, govorit će se o dohodovno elastičnoj, dohodovno neelastičnoj potražnji te negativnoj dohodovnoj elastičnosti potražnje, dok će se u okviru unakrsne elastičnosti potražnje govoriti o pozitivnoj unakrsnoj elastičnosti, savršenoj unakrsnoj neelastičnosti i negativnoj unakrsnoj elastičnosti potražnje. U šestom poglavlju govorit će se o povezanosti između elastičnosti i ukupnih prihoda poduzeća, dok će sedmo poglavlje biti namijenjeno zaključnim spoznajama završnog rada.

3. Teoretski aspekt elastičnosti

„Ponuda i potražnja često mogu reći povećavaju li pojedine sile količine ili ih smanjuju“ (Samuelson i Nordhaus, 2010: 65). Upravo je uz to vezan i pojam elastičnosti ponude i potražnje, koji je izuzetno kompleksan, a predmet je proučavanja ekonomske znanosti. Bez proučavanja elastičnosti ponude i potražnje, ne bi se moglo razumjeti niti funkcioniranje tržišta kao jedne ekonomske cjeline. Dakle, iz do sad rečenog, može se uvidjeti da je elastičnost zapravo pojam koji se veže uz mikroekonomiju.

Kao što je rečeno u uvodu, pojam elastičnosti je u ekonomiji nastao zbog tržišnih fluktuacija koje su uobičajene, a ovaj pojam opisuje ponašanje i reakciju ponude i potražnje na različite tržišne uvjete koji mogu biti izuzetno promjenjivi, posebice u ovom neizvjesnom dobu kojeg karakteriziraju globalizacija te ubrzani razvoj tehnologije i znanosti.

Pojam elastičnosti, u ekonomiju je uveo engleski ekonomist Alfred Marshall u 19. stoljeću i to u svojoj knjizi „Principi ekonomske znanosti“. On je u svojoj knjizi opisao tržišne odnose te ponudu i potražnju. Naime, on je uspostavio odnos između cijene robe i spremnosti osobe, odnosno poslovne organizacije da je kupi ili proda. Njegove ideje su zapravo početak razvoja elastičnosti ponude i potražnje, što znači da su kasnije te ideje dodatno razvili drugi ekonomski znanstvenici.

Elastičnost opisuje na koji način jedna veličina reagira na promjene neke druge ekonomske veličine. Kada se proučava elastičnost u okviru ekonomije, bitno je da su obje veličine, odnosno varijable međuovisne jedna o drugoj. Prema Sabolić (2013), elastičnost podrazumijeva relativne promjene dviju varijabli, od kojih je jedna zavisna, a druga nezavisna varijabla. „Zavisne i nezavisne varijable su dvije glavne varijable bilo kojeg istraživanja. Nezavisna je ona varijabla koja se mijenja ili kontrolira kako bi se proučili njeni učinci na zavisnu varijablu. Zavisna je varijabla ona koja se istražuje i mjeri. One se tada mogu promatrati kao uzrok (nezavisna varijabla) i učinak (zavisna varijabla). Nezavisnu varijablu kontrolira eksperimentator, dok se zavisnost mijenja kao odgovor na nezavisnu varijablu“ (Thpanorama, 2021).

Elastičnost je zapravo „kvantitativni odnos između cijene i kupljene količine“ (Samuelson i Nordhaus, 2010: 65). Elastičnost, u ekonomskom smislu, ovisi o vremenskom razdoblju, odnosno o vremenskom roku. Naime, elastičnost se može promatrati trenutačno te u kratkom i dugom roku. „Kratki i dugi rok ne mogu se vezivati za određeno razdoblje, oni su različiti u različitim djelatnostima, pa dugi rok u jednoj djelatnosti može vremenski biti nekoliko godina, a u drugoj, jedan ili nekoliko dana“ (Benić, 2012: 118).

Trenutačni rok obuhvaća sve proizvode i usluge već proizvedene, a o njima trenutno ovise tržišna ponuda i potražnja. Nadalje, u kratkom roku, stupanj elastičnosti ponude i potražnje ovise o raspoloživim kapacitetima i danoj tehnologiji, dok je u dugom roku elastičnost ponude i potražnje najveća i nije ograničena kapacitetima i tehnologijom.

Kako će ponuđena i potraživana količina reagirati na promjene cijena, ovisi o kojoj vrsti proizvoda, odnosno usluga je riječ. „Neke su kupnje, kao što su putovanja za odmor, jako osjetljive na promjene cijena. Druge su pak, kao što su hrana ili električna energija, puka nužnost, pa kupnje potrošača vrlo slabo reagiraju na promjene cijena“ (Samuelson i Nordhaus, 2010: 65).

4. Elastičnost ponude

U uvodu je navedeno da je ponuda skup svih prodavatelja određenog dobra, odnosno usluge. „Ponuđena dobra i usluge moraju imati određena svojstva kojima mogu zadovoljiti kupčeve potrebe, tj. uporabnu vrijednost koju kupac prepoznaje i na osnovi koje određuje intenzitet svoje želje da ih za određenu novčanu naknadu kupi. Ponuda dobara i usluga ovisi o cijeni koju prodavatelj očekuje postići, o konkurenciji drugih ponuđača koji nude ista dobra i usluge ili njihove bliske zamjene te o njegovoj potrebi da ih što prije proda“ (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021).

Ponuda se na tržištu dobara i usluga može mijenjati, ovisno o promjenama određenih tržišnih varijabli. Prema Knez (2016), ponuđena količina se mijenja ukoliko dođe do promijene cijene na tržištu. „Zakon ponude: proizvođači će biti voljni ponuditi veću količinu određenog dobra kada je cijena veća, a kada je cijena manja bit će spremni ponuditi manju količinu“ (Knez, 2016: 7).

Sukladno navedenom, promjenom ponude, mijenja se i krivulja ponude, a na tržištu se mogu javiti sljedeće promjene ponude (Pervan, 2013: 44):

- Povećanje ponude – događa se kada su proizvođači spremni pri bilo kojoj cijeni proizvoda proizvesti i prodati veću količinu nego ranije. U ovom slučaju, grafički se ukupna krivulja pomiče udesno.
- Smanjenje ponude – događa se kada proizvođači pri bilo kojoj cijeni mogu proizvesti i prodati manju količinu proizvoda nego ranije. Grafički gledano, ukupna krivulja ponude miče se ulijevo.
- Promjena ponude – u ovoj situaciji mijenja se nagib krivulje ponude tako da nova krivulja siječe staru kod određene razine cijene.

Elastičnost ponude podrazumijeva ponašanje i reakcije ponude, odnosno prodavatelja dobara, odnosno usluga s obzirom na promjene različitih tržišnih varijabli. Na elastičnost ponude utječu različiti čimbenici.

Naime, čimbenici koji utječu na elastičnost ponude su sljedeći (Žgela, 2020: 11-12):

- Stupanj povećanja proizvodnje nekog proizvodnog sektora - ako je lako nabaviti inpute u proizvodnom sektoru po sadašnjim cijenama, to znači da proizvodnja može imati povećanje i ako se malo poveća cijena.
- Promatrano vrijeme – stanje zaliha i mogućnost poduzeća da uskladi opseg proizvodnje i cijenu mogu imati velik utjecaj na stupanj elastičnosti. Ako je rok usklađivanja veći, i utjecaj cijene na količinu je veći

Prema Žgela (2020), elastičnost ponude je najveća u dugom roku, jer tada ponuda nije ograničena potrebnim resursima, već je to razdoblje u okviru kojeg poduzeće sazrijeva u vidu novih investicija, tržišta, promjene tehnologije i slično.

Elastičnost ponude može biti cjenovna i lučna. Obje vrste elastičnosti ponude objasniti će se u nastavku završnog rada.

4.1. Cjenovna elastičnost ponude

Cjenovna elastičnost ponude podrazumijeva promjenu ponude dobara, odnosno usluga na promjenu cijena na tržištu. Ova vrsta elastičnosti ponude mjeri se koeficijentom koji se može prikazati sljedećom jednadžbom.

Koeficijent elastičnosti ponude (Ferenčak, 2003: 47):

$$\text{Koeficijent cjenovne elastičnosti ponude } (E_p) = \frac{\text{Postotna promjena ponudene količine dobra A}}{\text{Postotna promjena cijene dobra A}}$$

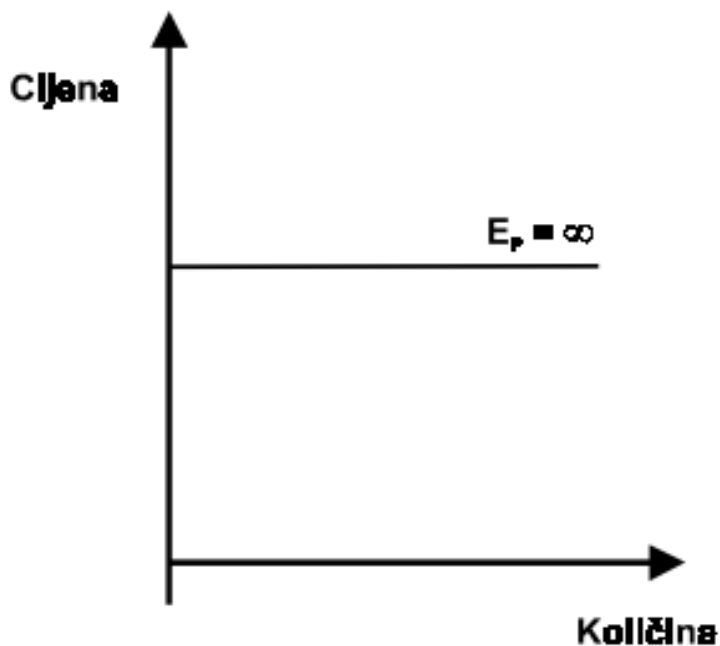
„Koeficijent elastičnosti ponude je pozitivan broj čija se vrijednost kreće između 0 i beskonačno“ (Ferenčak, 2003: 47). S obzirom na koeficijent elastičnosti ponude, cjenovna elastičnost se dijeli na elastičnu ponudu, jedinično elastičnu ponudu i neelastičnu ponudu, a sve tri vrste objasniti će se u nastavku.

4.1.1. Elastična ponuda

Elastična ponuda podrazumijeva da rast cijena uvjetuje i rast ponude, a koeficijent elastičnosti ponude u ovom slučaju je veći od 1. Drugim riječima, „pri porastu cijene određenog proizvoda od 1%, ponuda tog proizvoda raste za više od 1%“ (Žgela, 2020: 11). Kod elastične ponude postoji i ekstremni slučaj, a to je savršeno elastična ponuda.

„Naime, ukoliko postoji cijena ispod koje proizvođač nije spreman ništa ponuditi i cijena po kojoj je proizvođač spreman ponuditi bilo koju zahtijevanu količinu, ponuda je savršeno elastična, a koeficijent elastičnosti jednak je beskonačnom“ (Ferenčak, 2003: 47). Na dolje priloženoj slici, prikazana je krivulja savršeno elastične ponude.

Slika 1: Krivulja savršeno elastične ponude

Izvor: Ferenčak, I. (2003). Počela ekonomike. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku, str. 48

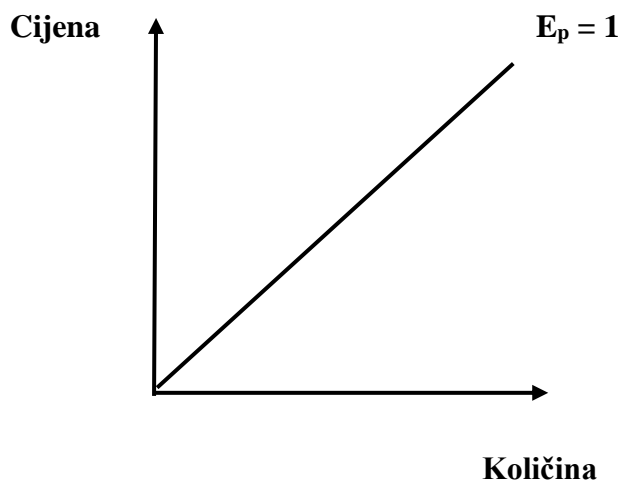
Kao što je vidljivo na gore priloženoj slici, krivulja savršeno elastične ponude je vodoravna. Ferenčak (2003) navodi da je krivulja savršeno elastične ponude vodoravna iz razloga što minimalni pad, odnosno rast cijena utječu na maksimalno smanjenje, odnosno povećanje ponuđene količine dobara, odnosno usluga na tržištu.

4.1.2. Jedinično elastična ponuda

Drugi slučaj elastičnosti ponude je jedinično elastična ponuda. Prema samom nazivu ove vrste elastičnosti ponude, može se zaključiti da je koeficijent elastičnosti jednak jedan. To znači da su „promjene cijene proizvoda i njegove količine upravo razmjerne. Primjerice, ako cijena proizvoda poraste za 1%, ponuda istog proizvoda porast će također za 1%“ (Žgela, 2020: 11).

Prema Ferencak (2003), jedinično elastična ponuda podrazumijeva da će pad, odnosno rast cijene, izazvati isti postotni pad, odnosno rast ponuđene količine. Na dolje priloženoj slici, prikazana je krivulja jedinično elastične ponude.

Slika 2: Krivulja jedinično elastične ponude

Izvor: Izrada autora

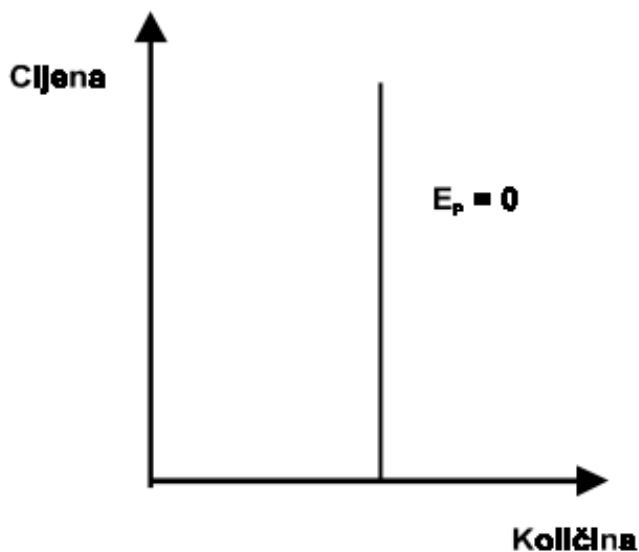
Na gore priloženoj slici, vidljivo je da je krivulja jedinično elastične ponude dijagonalna, što zapravo podrazumijeva da će pad cijene izazvati pad ponuđene količine, a vrijedi i obrnuto, odnosno rast cijene izazvat će rast ponuđene količine na tržištu.

4.1.3. Neelastična ponuda

Treći slučaj se odnosi na neelastičnu ponudu. Neelastična ponuda je ukoliko je koeficijent elastičnosti manji od 1, ali veći od nula. To znači da „određeni postotni rast cijene, znači rast ponuđene količine, ali je postotno povećanje ponuđene količine manje od postotnog povećanja cijene. Vrijedi i obrnuto“ (Ferenčak, 2003: 47).

Drugim riječima, „pri porastu cijene određenog proizvoda od 1%, ponuda tog proizvoda raste za manje od 1%“ (Žgela, 2020: 11). Kao i kod elastične, i kod neelastične ponude postoji ekstremni slučaj, odnosno savršeno neelastična ponuda, kada je koeficijent elastičnosti ponude jednak nuli, a čija krivulja je prikazana dolje priloženom slikom.

Slika 3: Krivulja savršeno neelastične ponude

Izvor: Ferenčak, I. (2003). Počela ekonomike. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku, str. 49

Kao što je vidljivo na gore priloženoj slici, kada je koeficijent elastičnosti ponude jednak nuli, odnosno kada je ponuda savršeno neelastična, tada je njena krivulja okomit pravac, što znači, da bez obzira na promjenu cijene, ponuđena količina ostaje fiksna, odnosno ista se ne mijenja.

4.2. Lučna elastičnost ponude

Žgela (2020) u svom radu objašnjava lučnu elastičnost ponude te navodi da je to elastičnost koja se opisuje pomoću beskonačno mnogo krivulja s različitim koeficijentima cjenovne elastičnosti. Dakle, lučna elastičnost ponude se ne može prikazati pomoću jedne krivulje. Također se može reći, da se ona izvodi iz cjenovne elastičnosti ponude.

Lučna elastičnost ponude se također prikazuje pomoću koeficijenta koji je prikazan dolje priloženom jednadžbom koja je izrađena od strane autora prema Žgela (2020).

$$\text{Koeficijent lučne elastičnosti ponude } (E_p) = \frac{(\text{količ.dobra B} - \text{količ.dobra A})(\text{cij.dobra A} + \text{cij.dobra B})}{(\text{cij.dobra B} - \text{cij.dobra A})(\text{količ.dobra A} + \text{količ.dobra B})}$$

Sabolić (2013) navodi da koeficijent lučne elastičnosti ponude uvijek implicira netočan rezultat, ali da to nije toliko važno, jer se u ekonomiji, većinom raspoložuje nepotpunim podacima, a ne potpuno glatkim krivuljama.

5. Elastičnost potražnje

Kao što je rečeno u uvodu, potražnja predstavlja skup svih kupaca koji imaju potrebu i želju za pojedinim dobrom, odnosno uslugom. Dakle, „potražnja se može definirati kao količina dobara i usluga koju su kupci spremni kupiti po određenim cijenama, na određenom tržištu i u određenom vremenu. Količina potražnje nekog proizvoda izražava se u naturalnim jedinicama (kilogrami, komadi i sl.) i odnosi se na određeno razdoblje (dan, mjesec, godina). Potražnja nastaje iz potreba, želja i cjenovnih čimbenika potrošača“ (Žgela, 2020: 14).

Može se reći, da je uz ponudu, potražnja jedan od ključnih pokazatelja tržišnih odnosa. Prema tome, razlikuju se pojedinačna i tržišna potražnja. Pojedinačna potražnja podrazumijeva individualnu potražnju svakog kupca na tržištu, dok se tržišna potražnja odnosi na sveukupnu potražnju svih kupaca za određenim proizvodom ili uslugom. Kao što postoji zakon ponude, isto tako postoji i zakon potražnje. „Zakon potražnje: kada cijena dobra raste, potraživana količina se smanjuje, a vrijedi i obrnuto“ (Knez, 2016: 8).

Kao što postoji i krivulja ponude, isto tako postoji i krivulja potražnje koja, prema Pindyck i Rubinfeld (2005) prikazuje količinu dobra koju su potrošači voljni kupiti po određenoj cijeni.

„Kao i kod ponude, izraz potražnje koristit će se za pomak krivulje potražnje, promjena potraživane količine odnosit će se na pomak uzduž krivulje potražnje“ (Pindyck i Rubinfeld, 2005: 22).

Neke od promjena potražnje su (Žgela, 2020: 17):

- Povećanje potražnje - pojedinac je spreman i voljan kupiti veću količinu nekog dobra pri svakoj mogućoj cijeni. Povećanje potražnje se na grafikonu prikazuje pomakom cjelokupne krivulje potražnje udesno.
- Smanjenje potražnje - predstavlja situaciju u kojoj je pojedinac voljan i spreman kupiti manju količinu nekog dobra pri svakoj mogućoj cijeni. Grafički se smanjenje potražnje prikazuje pomakom cjelokupne krivulje potražnje ulijevo.
- Promjena potražnje - predstavlja situaciju u kojoj se mijenja nagib krivulje potražnje na način da nova krivulja siječe nekadašnju pri određenoj razini cijene. Ne može se reći da se u ovom slučaju dogodilo smanjenje ili povećanje, jer se nova krivulja potražnje ne

nalazi lijevo ili desno od nekadašnje. Nastupila je promjena potražnje, jer se krivulje sijeku.

Za razliku od elastičnosti ponude, elastičnost potražnje može se promatrati u odnosu na promjenu tri različita tržišna uvjeta. Naime, elastičnost potražnje podrazumijeva promjenu potražnje za određenim dobrom, odnosno uslugom, prilikom promjene cijene dobra ili usluge, prilikom promjene dohotka i/ili prilikom promjene cijene drugog dobra.

„Taj je koncept u ekonomsku sferu uveo poznati francuski filozof, ali prije svega, ekonomist i matematičar, Antoine Augustin Cournot. On je analizirao različite modele o interakciji potražnje i cijena. Odučio je naglasiti da uz značajne promjene u cjenovnoj politici, potražnja praktično ne trpi, osim za njezine potpuno neprimjetne fluktuacije“ (Public welfare, 2019).

„Stupanj osjetljivosti mjeri se koeficijentom elastičnosti koji općenito iskazuje odnos između postotne promjene zavisne ekonomske varijable i postotne promjene nezavisne ekonomske varijable, tj. za koliko će se relativno promijeniti vrijednost zavisne varijable, kad se nezavisna promjeni za 1%. U analizi potražnje, cijene i dohodak definirani su kao nezavisne varijable koje mogu utjecati na promjenu potražnje“ (Žgela, 2020: 18-19).

Sukladno tome, razlikuju se četiri vrste elastičnosti potražnje, a to su cjenovna, lučna, dohodovna i unakrsna elastičnost potražnje, koje se mjere na različite načine. Navedene četiri vrste objasniti će se u nastavku ovog poglavlja.

5.1. Cjenovna elastičnost potražnje

Cjenovna elastičnost potražnje pokazuje kako potraživana količina reagira na promjenu cijene određenog dobra i/ili usluge, a mjeri se koeficijentom cjenovne elastičnosti potražnje, čija je jednadžba prikazana u nastavku.

Koeficijent cjenovne elastičnosti potražnje (Ferenčak, 2003: 37):

$$\text{Koeficijent cjenovne elastičnosti potražnje } (E_c) = \frac{\text{Postotna promjena potraživane količine dobra A}}{\text{Postotna promjena cijene dobra A}}$$

Cjenovna elastičnost potražnje može se definirati kao „postotna promjena tražene količine podijeljena postotnom promjenom cijene“ (Samuelson i Nordhaus, 2010: 66).

Dakle, cjenovna elastičnost potražnje reagira na (Benić, 2012: 57):

- stupanj supstitucije s drugim dobrima,
- veličinu dijela kupčeva dohotka koji se troši na dobro,
- duljinu vremena u kojem se kupci upoznaju s promjenom uvjeta.

Kod cjenovne elastičnosti potražnje, može se govoriti o tri različita slučaja, a to su elastična potražnja, jedinično elastična potražnja i neelastična potražnja, a iste će se objasniti u nastavku ovog poglavlja.

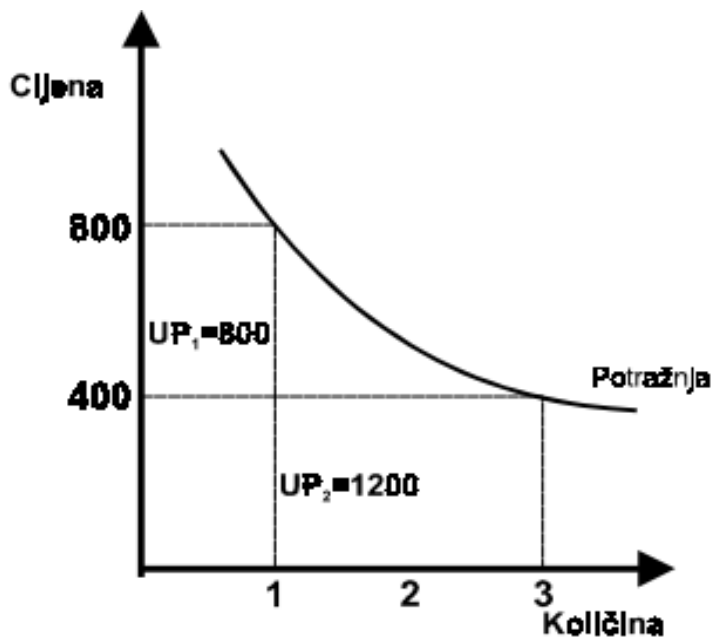
5.1.1. Elastična potražnja

„Kada postotno smanjenje cijene izazove takvo postotno povećanje potraživane količine koje znači povećanje ukupnog prihoda, govori se o cjenovno elastičnoj potražnji. Tada je koeficijent cjenovne elastičnosti potražnje veći od 1“ (Ferenčak, 2003: 37). Cjenovno elastična potražnja utječe na promjene prihoda proizvođača određenog dobra i/ili usluge.

Kod elastične potražnje, „potrošači jako reagiraju na promjene cijena, a tražena količina pada, odnosno raste za veći postotak od postotka rasta, odnosno pada cijena. Primjeri dobara su dobra koja imaju lako dostupne supstitute, naročito kad je konkurencija velika, npr. kruh, pecivo, pića itd“ (Sabolić, 2013: 5).

Ferenčak (2003) navodi primjer u kojem proizvođač u situaciji u kojoj je koeficijent elastičnosti potražnje veći od 1, smanji cijenu svog dobra s 800 na 400 novčanih jedinica. Šta će se dogoditi u toj situaciji, prikazuje dolje priložena slika.

Slika 4: Cjenovno elastična potražnja kada proizvođač smanji cijenu s 800 na 400 novčanih jedinica

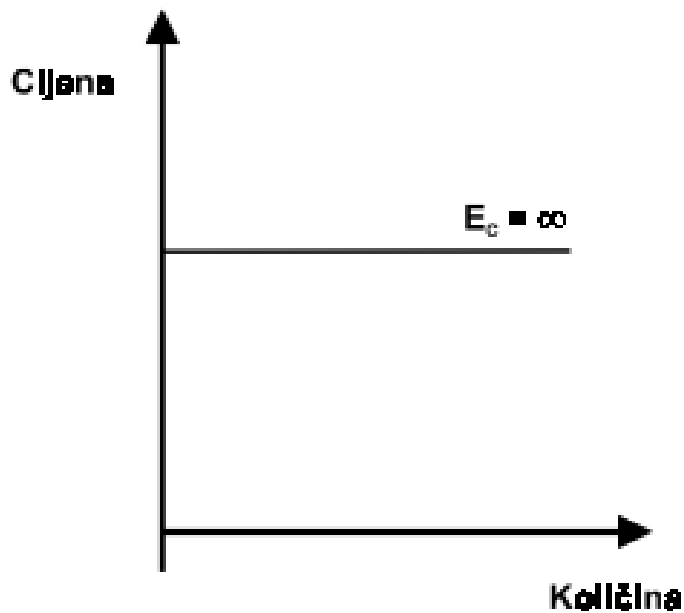

Izvor: Ferenčak, I. (2003). Počela ekonomike. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku, str. 38

Kao i kod elastične ponude i kod elastične potražnje postoji ekstrem, odnosno savršeno elastična potražnja, čiji je koeficijent elastičnosti također jednak beskonačnom.

Kod savršeno elastične potražnje, „potrošači reagiraju čak i na infinitezimalnu promjenu cijene. Ako se cijena poveća i za diferencijalno mali postotak, potrošači potpuno prestaju kupovati proizvod, odnosno uslugu. Primjeri dobara s takvom karakteristikom su dobra koja potrošaču nisu važna i može ih se vrlo lako odreći, primjerice tiskane novine u doba interneta.“ (Sabolić, 2013: 5). Krivulja savršeno elastične potražnje prikazana je dolje priloženom slikom.

Slika 5: Krivulja savršeno elastične potražnje

Izvor: Ferenčak, I. (2003). Počela ekonomike. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku, str. 42

Kao i krivulja savršeno elastične ponude, i krivulja savršeno elastične potražnje je vodoravna. Sukladno tome, Ferenčak (2003) navodi da u ovom slučaju, minimalna promjena cijene izaziva maksimalne promjene potraživane količine, primjerice, smanji li se cijena za jednu lipu, potraživana količina se beskonačno povećava.

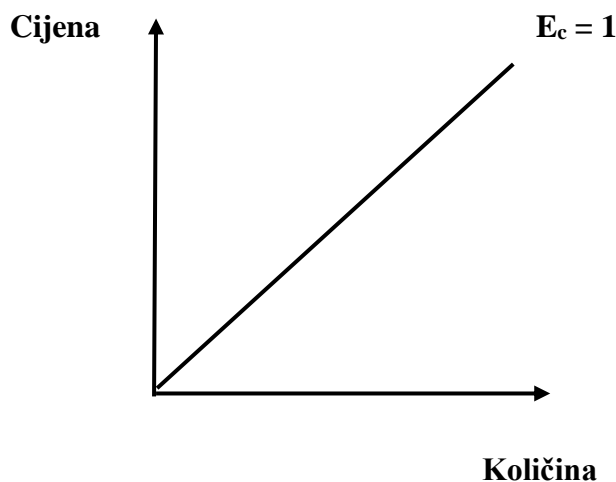
„Savršeno elastična potražnja prikazuje krivulju potražnje gdje su kupci spremni kupiti koliko god mogu dobara po toj cijeni. Poraste li cijena samo neznatno iznad ove razine, tražena količina će opasti na nulu, a smanji li se cijena, neznatno tražena količina će porasti bez ograničenja“ (Pindyck i Rubinfeld, 2005: 32).

5.1.2. Jedinično elastična potražnja

Drugi slučaj cjenovne elastičnosti potražnje je jedinično elastična potražnja. U ovom slučaju, koeficijent elastičnosti potražnje jednak je jedan. To znači da će postotna promjena cijene utjecati na jednaku postotnu promjenu potražnje. Primjerice, ukoliko se cijena poveća za 1%, potražnja će se smanjiti za 1%.

Ferenčak (2003) također navodi da je u ovom slučaju ukupan prihod neizmijenjen. Prema Sabolić (2013), ovakav slučaj je samo teoretski moguć. Krivulja jedinično elastične potražnje prikazana je sljedećom slikom.

Slika 6: Krivulja jedinično elastične potražnje

Izvor: Izrada autora

Na gore priloženoj slici, vidljivo je da je krivulja jedinično elastične potražnje jednaka krivulji jedinično elastične ponude. Razlog tome je što i jedinično elastična ponuda i jedinično elastična potražnja podrazumijevaju jednak utjecaj promjene cijena na promjenu ponuđene, odnosno potraživane količine.

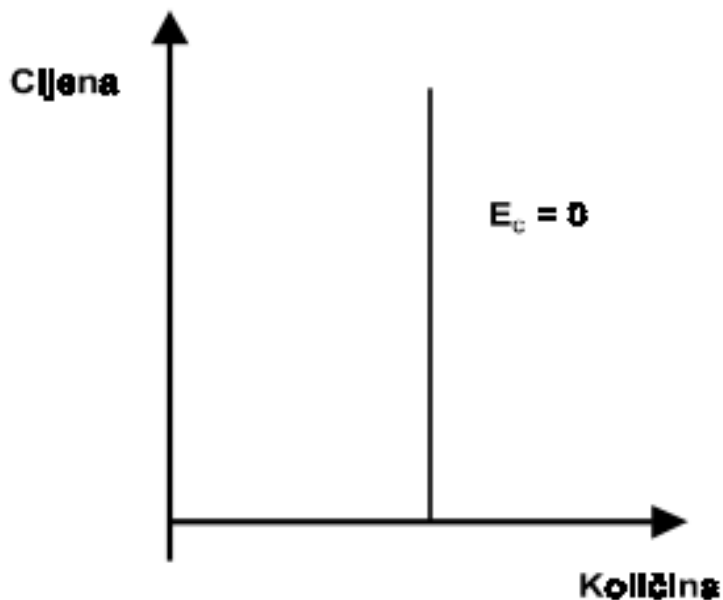
5.1.3. Neelastična potražnja

Treći, odnosno posljednji slučaj cjenovne elastičnosti potražnje je neelastična potražnja. U ovom slučaju, koeficijent elastičnosti potražnje je manji od 1, ali veći od nula. O cjenovno neelastičnoj potražnji, sukladno Ferenčak (2003) govori se onda kada postotno smanjenje cijene izazove postotno povećanje potraživane količine koje će značiti smanjenje ukupnog prihoda.

Kod neelastične potražnje, „potrošači slabo reagiraju na promjene cijena, a tražena količina pada, odnosno raste za manji postotak od postotak rasta, odnosno pada cijena. Primjeri dobara s takvom karakteristikom potražnje su dobra koja nije lako supstituirati, naročito u kratkom roku, a esencijalno su potrebna, npr. energija i energenti“ (Sabolić, 2013: 5).

U ovom slučaju, također se može govoriti o ekstremu, odnosno o savršeno neelastičnoj potražnji. Koeficijent savršeno neelastične potražnje, kao i kod savršeno neelastične ponude, jednak je nuli. Savršeno neelastična potražnja podrazumijeva da „potrošači uopće ne reaguju na promjene cijena, već uvijek traže istu količinu. Primjeri dobara s takvom karakteristikom su esencijalno potrebna dobra bez mogućnosti supstitucije u kratkom roku, npr. plin za grijanje, ako u kući ne postoje druge instalacije (npr. centralno na ugljen)“ (Sabolić, 2013: 5). Prema Ferenčak (2003), primjer takvog dobra su lijekovi. Na dolje priloženoj slici prikazana je krivulja savršeno neelastične potražnje.

Slika 7: Krivulja savršeno neelastične potražnje

Ferenčak, I. (2003). Počela ekonomike. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku, str. 41

Poput krivulje savršeno neelastične ponude, i krivulja savršeno neelastične potražnje je okomita, a razlog tome je što je ovdje riječ o esencijalno nezamjenjivim dobrima te potraživana količina ne reagira na promjene cijena. Na gore priloženoj slici može se vidjeti za koliko god se posto povećala cijena, potraživana količina će ostati jednaka.

5.2. Lučna elastičnost potražnje

Lučna elastičnost ponude i lučna elastičnost potražnje je opisana pomoću beskonačno mnogo krivulja. Prema Žgela (2020), i lučna elastičnost potražnje implicira različite koeficijente cjenovne elastičnosti, a razlika između koeficijenta lučne elastičnosti ponude i koeficijenta lučne elastičnosti potražnje je u predznaku minus u polaznoj formuli. „Koeficijent lučne elastičnosti mjeri prosječnu cjenovnu elastičnost na luku krivulje potražnje, tj. u točki koja se nalazi u sredini između dviju kombinacija cijena i potraživanih količina“ (Žgela, 2020: 21). Lučna elastičnost potražnje može se izračunati pomoću sljedeće jednadžbe.

Koeficijent lučne elastičnosti potražnje (izrada autora prema Žgela, 2020):

$$\text{Koeficijent lučne elastičnosti potražnje (E}_c\text{)} = \frac{\text{postot.promjena potraž.količ.dobra A x cijena dobra A}}{\text{post.promjena cijene dobra A x potraž.količ.dobra A}}$$

Prema Žgela (2020), lučna elastičnost potražnje se koristi u situacijama kada su promjene cijena i količina velike, a određuje se u točki na sredini, odnosno između kretanja cijena i potraživanih količina.

5.3. Dohodovna elastičnost potražnje

Dohodak je razlika između primitaka i izdataka kojeg potrošači ostvaruju svojim samostalnim ili nesamostalnim radom. Prema Ferenčak (2003), dohodak je necjenovna determinanta potražnje. Dohodovna elastičnost potražnje podrazumijeva reakciju potražnje na promjene dohotka. Budući da nemaju svi potrošači jednak dohodak, isto tako nemaju niti jednaku dohodovnu elastičnost potražnje. Naime, potrošači s većim dohotkom imaju veću dohodovnu elastičnost potražnje, dok potrošači s manjim dohotkom, imaju manju dohodovnu elastičnost potražnje.

Kao i cjenovna elastičnost, i dohodovna elastičnost potražnje može se izračunati pomoću koeficijenta kojeg prikazuje dolje priložena jednadžba.

Koeficijent dohodovne elastičnosti potražnje (Ferenčak, 2003: 44):

$$\text{Koeficijent dohodovne elastičnosti potražnje } (E_d) = \frac{\pm \text{postotna promjena potražnje dobra A}}{\pm \text{postotna promjena dohotka}}$$

Kao što je vidljivo u gore priloženoj jednadžbi, koeficijent dohodovne elastičnosti potražnje vodi računa o negativnom predznaku, odnosno o mogućnosti smanjenja dohotka i/ili potražnje. Sukladno tome, razlikuju se tri vrste dohodovne elastičnosti potražnje, a to su dohodovno elastična potražnja, dohodovno neelastična potražnja i negativna dohodovna elastičnost potražnje. Sve tri vrste objasniti će se u nastavku ovog poglavlja.

5.3.1. Dohodovno elastična i neelastična potražnja

Dohodovno elastična potražnja podrazumijeva situaciju u kojoj je koeficijent dohodovne elastičnosti veći od 1. To znači da porast dohotka utječe na rast potražnje, dok, s druge strane, pad dohotka znači i pad potražnje za određenim dobrom, odnosno uslugom. Međutim, bitno je za napomenuti, da u ovoj situaciji, potražnja bilježi znatno brži rast/pad u odnosu na porast/pad dohotka. Ferenčak (2003) naglašava da promjene dohotka i potražnje, u ovoj situaciji, idu u istom smjeru.

Kod dohodovno neelastične potražnje, koeficijent je manji od 1, ali veći od nula. Kao i kod dohodovno elastične potražnje, i u ovom slučaju, pri rastu dohotka, raste i potražnja, odnosno ako dohodak pada, potražnja također pada. Međutim, razlika je u intenzitetu rasta, odnosno pada. Dohodovno neelastična potražnja podrazumijeva znatno manji intenzitet promjene potražnje u odnosu na promjenu dohotka, što je kod dohodovno elastične potražnje obrnuto (veći je intenzitet promjene potražnje od promjene dohotka). U oba slučaja dobra se nazivaju normalnim dobrima.

5.3.2. Negativna dohodovna elastičnost potražnje

U slučaju negativne dohodovne elastičnosti potražnje, koeficijent elastičnosti je manji od nula, što znači da je predznak negativan. Dakle, u ovom slučaju „rast dohotka izaziva pad potražnje, odnosno pad dohotka znači rast potražnje“ (Ferenčak, 2003: 45). Dobra kod kojih je koeficijent elastičnosti manji od nula nazivaju se inferiornim dobrima.

Prema Ferenčak (2003), smisao inferiornih dobara leži u tome, da ukoliko dohodak raste, njih mogu zamijeniti superiorniji, ali skuplji supstituti. Sabolić (2013) objašnjava inferiorna dobra te navodi da su to dobra koja zapravo kupuju potrošači s manjim dohotkom, jer njihov porast prihoda može dovesti do toga da si mogu priuštiti dobra veće i bolje kvalitete, primjerice oni će tako umjesto rajčice iz trgovačkog centra kupovati istu količinu rajčice iz organskog uzgoja, zbog čega će prodaja jeftinije rajčice iz masovnog uzgoja pasti.

5.4. Unakrsna elastičnost potražnje

Unakrsna elastičnost potražnje naziva se još i križnom elastičnošću. Ova vrsta elastičnosti potražnje podrazumijeva reakciju potražnje dobra A na promjenu cijene dobra B. U ovom slučaju je potrebno razlikovati dvije vrste dobara, a to su supstituti i komplementi. Bez obzira o kojoj vrsti dobra je riječ, unakrsna ili križna elastičnost potražnje može se izračunati pomoću sljedeće jednadžbe.

Koeficijent unakrsne elastičnosti potražnje (Ferenčak, 2003: 46):

$$\text{Koeficijent unakrsne elastičnosti potražnje } (E_k) = \frac{\pm \text{postotna promjena potražnje dobra A}}{\pm \text{postotna promjena cijene dobra B}}$$

Iz gore priložene jednadžbe, vidljivo je da, kao i dohodovna elastičnost, i unakrsna elastičnost potražnje u obzir uzima negativan predznak. Ovisno o koeficijentu, razlikuju se tri vrste unakrsne elastičnosti potražnje, a to su pozitivna unakrsna elastičnost, savršena unakrsna neelastičnost i negativna unakrsna elastičnost potražnje, a iste će se objasniti u nastavku ovog poglavlja.

5.4.1. Pozitivna unakrsna elastičnost i savršena unakrsna neelastičnost potražnje

U slučaju pozitivne unakrsne elastičnosti potražnje, koeficijent elastičnosti je veći od nula. Drugim riječima, koeficijent elastičnosti je pozitivan broj, što znači da ukoliko raste cijena proizvoda A, potražnja za proizvodom B će se povećati, a vrijedi i obrnuto, ako pada cijena proizvoda A, potražnja za proizvodom B će se smanjiti.

Kod pozitivne unakrsne elastičnosti, riječ je o supstitutima, odnosno o gotovo istim dobrima koja se mogu vrlo lako zamijeniti. Ferenčak (2003) navodi primjer margarina i maslaca, pa ako raste cijena margarina, rast će i potražnja za maslacem, odnosno, ako pada cijena margarina, padat će i potražnja za maslacem. Benić (2012) govori da je razlog rasta potražnje za proizvodom B u slučaju rasta cijene proizvoda A, taj što je promatrani proizvod jeftiniji u odnosu na supstitut.

Savršena unakrsna neelastičnost potražnje postoji u slučaju kada je koeficijent elastičnosti jednak nuli. To znači da promjena cijene dobra A ne utječe na promjenu potražnje za dobrom B. „Dobra kod kojih je koeficijent unakrsne elastičnosti potražnje jednak nuli nazivaju se nezavisnim dobrima“ (Ferenčak, 2003: 46).

5.4.2. Negativna unakrsna elastičnost potražnje

Kod negativne unakrsne elastičnosti potražnje govori se zapravo o situaciji u kojoj je koeficijent elastičnosti manji od nule, odnosno s negativnim predznakom. U ovoj situaciji se govori o komplementarnim dobrima kod kojih „promjena cijene jednog dobra izaziva promjenu potražnje drugog dobra u suprotnom smjeru“ (Benić, 2012: 64). Drugim riječima, ukoliko raste cijena dobra A, padat će potražnja za dobrom B, odnosno, ako pada cijena dobra A, rast će potražnja za dobrom B.

Ferenčak (2003) kao primjer komplementarnih dobara navodi automobil i benzin, pa će tako, postotno povećanje cijene benzina, izazvati postotno smanjenje potražnje za automobilima, a vrijedi i obrnuto, postotno smanjenje cijene benzina, izazvat će postotno povećanje potražnje za automobilima.

6. Povezanost elastičnosti i prihoda

Elastičnost ponude i potražnje je u uskoj vezi s prihodima poduzeća. Naime, mnoga poduzeća žele znati kako će promjena cijena utjecati na promjenu njihovih prihoda. Ukupni prihod se može definirati kao ostvarenje zarade pružanjem gospodarske djelatnosti na tržištu, a predstavlja umnožak cijene i prodane količine proizvoda ili usluga. Primjerice, ukoliko kupci kupe 3 jedinice nekog proizvoda ili usluge po jediničnoj cijeni od 5,00 kuna, tada ukupni prihod iznosi 15,00 kuna.

Elastičnost potražnje će na ukupne prihode utjecati na sljedeći način (Samuelson i Nordhaus, 2010: 70):

- kada je potražnja cjenovno neelastična, sniženje cijene umanjuje ukupni prihod,
- kada je potražnja cjenovno elastična, sniženje cijene povećava ukupni prihod,
- u graničnom slučaju jedinično elastične potražnje, sniženje cijene ne dovodi do promjene ukupnog prihoda.

Bez obzira što se mogu odrediti determinante povezanosti između elastičnosti i ukupnih prihoda, ova veza je izuzetno kompleksna. Razlog tome je, tzv. cjenovna diskriminacija. „Cjenovna diskriminacija je praksa određivanja različitih cijena za istu uslugu, različitim kupcima“ (Samuelson i Nordhaus, 2010: 71). Jedan od primjera upotrebe cjenovne diskriminacije jesu aviokompanije. Naime, aviokompanije nude niže cijene kupcima koji ranije rezerviraju svoj let i koji se duže žele zadržati na odredištu, dok su za kupce koji rezerviraju karte nekoliko tjedana do par dana prije samog leta, cijene aviokarata znatno više.

Povezanost između elastičnosti i prihoda vidljiva je i u poljoprivredi, i to u tzv. paradoksu obilne žetve. Naime, vanjski uvjeti, poput lijepog i sunčanog vremena, nepostojanja štetnih nametnika, nepostojanja štetnog mraza i slično mogu utjecati na obilnu žetvu. Međutim, unatoč obilnoj žetvi, došlo je do smanjenja ukupnih prihoda poljoprivrednika. Sada se postavlja pitanje, koji je razlog smanjenju ukupnih prihoda, a odgovor leži u elastičnosti potražnje za hranom.

„Potražnja za osnovnim namirnicama, kao što su pšenica i kukuruz, neelastična je potražnja; potrošnja tih neophodnih dobara malo se mijenja kao reakcija na cijenu. No, to znači da poljoprivrednici na kraju dobivaju manji ukupni prihod kada je žetva dobra, nego kada je loša. Porast ponude koji se javlja zbog viška uroda snižava cijenu. No, niža cijena ne povećava često traženu količinu. Niska cjenovna elastičnost hrane, znači da su veliki urodi obično povezani s niskim prihodom“ (Samuelson i Nordhaus, 2010: 71).

7. Zaključak

Ekonomika je izuzetno važna za izučavanje, jer ona prvenstveno objašnjava ponašanje proizvođača i kupaca na tržištu. Drugim riječima, ekonomija objašnjava tržišne odnose, a tržište se može definirati kao skup odnosa ponude i potražnje. Ponuda obuhvaća sve proizvođače dobara, odnosno usluga na tržištu. S druge strane, potražnja se odnosi na skup svih kupaca za određenim dobrom, odnosno uslugom. Ponuda i potražnja reagiraju na različite tržišne varijable, o čemu govori pojam elastičnosti.

Pojam elastičnosti je u ekonomiji nastao zbog tržišnih fluktuacija koje su uobičajene, a ovaj pojam opisuje ponašanje i reakciju ponude i potražnje na različite tržišne uvjete koji mogu biti izuzetno promjenjivi. Ponuda isključivo reagira na cijene na tržištu pa se razlikuju cjenovna i lučna elastičnost ponude. Za razliku od ponude, potražnja reagira na cijene, dohodak te na cijene drugog proizvoda koji može biti supstitut i komplement. Sukladno tome, razlikuju se cjenovna, dohodovna, unakrsna i lučna elastičnost potražnje. Elastičnost je u uskoj povezanosti s prihodima poduzeća. Dakle, promjena tržišnih varijabli, posebice cijena dobara i usluga, utječe na promjenu ukupnih prihoda poduzeća. Upravo iz tog razloga, na kraju završnog rada, može se zaključiti da bi sva poduzeća na tržištu trebala detaljno istražiti sve tržišne odnose i uvjete kako bi mogla utjecati na svoju profitabilnost, kao i na cjelokupni poslovni razvoj.

Literatura

1. Benić, Đ. (2012). *Mikroekonomija: menadžerski pristup*. Zagreb: Školska knjiga
2. Ferenčak, I. (2003). *Počela ekonomike*. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku
3. Knez, N. (2016). Cjenovna elastičnost kukuruza na tržištu Republike Hrvatske. Osijek: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/pfos:768/preview>. [Pristupljeno: 21.03.2021.]
4. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Ponuda*. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49439>. [Pristupljeno: 21.03.2021.]
5. Pervan M. (2013). *Mikroekonomija: zbirka zadataka*. Split: Ekonomski fakultet u Splitu
6. Public Welfare (2019). *Zakon ponude i potražnje*. Dostupno na: <https://hr.public-welfare.com/4321999-the-law-of-supply-and-demand> [Pristupljeno: 13.03.2021.]
7. Pindyck, R. S. i Rubinfeld, D. L. (2005). *Mikroekonomija*. Zagreb: Mate d.o.o.
8. Sabolić, D. (2013). *Karakteristike ponude i potražnje - bilješke s predavanja*. Zagreb: Fakultet elektrotehnike i računarstva. Dostupno na: [https://bib.irb.hr/datoteka/623120.Inzeko03 Karakteristike ponude i potraznje 1303 24.pdf](https://bib.irb.hr/datoteka/623120.Inzeko03_Karakteristike_ponude_i_potraznje_1303_24.pdf). [Pristupljeno: 23.02.2021.]
9. Samuelson, P. A. i Nordhaus, W. D. (2010). *Ekonomija*. Zagreb: Mate d.o.o.
10. ThPanorama (2021). *Zavisne i nezavisne varijable*. Dostupno na: <https://hr.thpanorama.com/articles/ciencia/qu-son-las-variables-dependiente-e-independiente-ejemplos.html>. [Pristupljeno: 20.03.2021.]
11. Žgela, I. (2020). *Mikroekonomska analiza ponude i potražnje*. Varaždin: Sveučilište Sjever. Dostupno na: <https://repositorij.unin.hr/islandora/object/unin:2871/datastream/PDF/view>. [Pristupljeno: 10.02.2021.]

Popis slika

Slika 1: Krivulja savršeno elastične ponude.....	8
Slika 2: Krivulja jedinično elastične ponude.....	9
Slika 3: Krivulja savršeno neelastične ponude.....	10
Slika 4: Cjenovno elastična potražnja kada proizvođač smanji cijenu s 800 na 400 novčanih jedinica	15
Slika 5: Krivulja savršeno elastične potražnje	16
Slika 6: Krivulja jedinično elastične potražnje.....	17
Slika 7: Krivulja savršeno neelastične potražnje.....	18